

BERGEN
KOMMUNE

SE MEG, HØR OSS!

**HANDLINGSPLAN
FOR TJENESTER
TIL BARN, UNGE OG
DERES FAMILIER I
BERGEN**

Strategi for oppvekst, Se meg, hør oss! Handlingsplan for tjenester til barn, unge og deres familier og Handlingsplan for barnevernet

Bergen bystyre behandlet saken i møtet 18.10.2023 sak 353/23 og fattet følgende vedtak:

1. Bystyret vedtar *Strategi for oppvekst*.
Strategien rulleres etter 10 år, midtveisevaluering etter 5 år.
2. Bystyret vedtar *Se meg, hør oss! Handlingsplan for tjenester til barn, unge og deres familier*.
Handlingsplanen rulleres etter 4 år, midtveisevaluering etter 2 år.
3. Bystyret vedtar *Handlingsplan for barnevernet*
Handlingsplanen rulleres etter 4 år, midtveisevaluering etter 2 år.
4. Planene danner grunnlag for prioritering av kommunens innsats for tverrfaglige tjenester for barn, unge og deres familier. Tiltak som krever økt finansiering, må vurderes i forbindelse med rullering av handlings- og økonomiplan eller søkes eksternt finansiert.
5. Det er viktig at rapportering av status på planene fokuserer på hvordan dreie innsatsen, herunder økt tidlig innsats, helsefremmende og forebyggende arbeid for barn og unge.
6. Uttalelsen fra ruspolitisk råd tas med i det videre arbeidet.

Merknad 1

Bystyret ber byrådet rapportere på kvalitetsmålene i den årlige kvalitetsmeldingen.

Merknad 2

Mange som går ut av barnevernets omsorg opplever brått å stå alene i overgangen til «voksen-verden» i en alder av 18 år. Strategien og handlingsplanen definerer ungdom opp til midten av 20-årene. Derfor er det naturlig at kommunen kan tilby de som ønsker det oppfølging også etter fylte 18 år. Bystyret ber byrådet sikre at kommunen tilbyr gode tiltak som kan legge til rette for at denne gruppen får en enklere og bedre overgang, og at det informeres godt om tilbudet.

Merknad 3

De viktige tiltakene i handlingsplanene må følges opp i budsjettvedtakene.

Merknad 4

Bystyret ber byrådet tilstrebe bred forankring av strategien og handlingsplanene. Det bør inngås konkrete samarbeidsavtaler med relevante interne og eksterne aktører for å sikre effektivt samarbeid for en sømløs overgang mellom ulike tjenester for barn i byen vår.

Merknad 5

Bystyret ber byrådet tidfeste de ulike tiltakene i handlingsplanen ved neste rullering for å bedre kunne vurdere fremdriften.

Forord

Foto: Andrew M.S. Buller

Du kan komme langt med en god og trygg oppvekst. Det gjør du ofte ikke om du opplever det motsatte.

Hvert år kommer det rundt 3000 nye små Bergensere til verden. Vi ønsker at alle skal oppleve trivsel, inkludering og mestring i oppveksten. Våre oppvekststjenester møter barn, unge og deres familier, fra svangerskap til de blir voksne. Det er gjennom møter med blant annet helsestasjoner, barnehager, skoler, hjelpetjenester og fritidstilbud vi best kan bidra til å gi et godt grunnlag for lykkelige og gode liv. Et godt grunnlag for en oppvekst du kan komme langt med.

Som samfunn gjør vi klokt i å investere. Investere i at barn og unge ikke utsettes for omsorgssvikt eller utvikler atferdsproblemer. Dette er også en plikt som kommunene har fått etter oppvekstreformen, for å skape proaktive tjenester som agerer oftere enn de reagerer. Det er ikke en ny måte å tenke på, men vi skal gjennom denne handlingsplanen finne nye måter å jobbe på.

Vi vet hva som hjelper og beskytter barn i risiko. Det handler om sosial kompetanse, venner og god tilpasning til barnehage og skole. Det handler om skolefaglig mestring og god omsorg også fra andre voksne enn foreldrene.

Årsakene til at barn og unge faller utenfor er sammensatte. De som har opplevd at problemene starter tidlig, er de som vi er mest urolig for. Derfor må vi se, identifisere og forstå barn og unge som har det vanskelig så tidlig som mulig. Når et barn og en familie har det vanskelig, kan ingen tjenester slippe taket før en annen tjeneste har tatt over ansvaret og oppfølgingen.

Vi har erfart at overganger mellom ulike tilbud kan være sårbare og lede til utenforskap. Dette er sprekker som denne planen ønsker å tette igjen. Barn, unge og familier må få hjelp som de opplever som nyttig og effektivt når de trenger det.

Det er to hovedgrep for å hindre utenforskap; tidlig innsats og tverrfaglig samarbeid. Det handler om å se barn og unge med særskilte behov, forstå helhetsbildet og gi tidlig hjelp og støtte til de som trenger det. Jo tidligere vi gir hjelp og støtte, jo større er sjansen for å lykkes. Det er avgjørende at hjelpen er riktig første gangen.

For å lykkes med å skape gode oppvekstvilkår for alle barn og unge må hele oppvekstsektoren arbeide sammen og bygge laget rundt våre barn og unge. Dreiningen og utviklingen som beskrives i planene vil kreve nye måter å jobbe på. Gjennom innovasjon og nytenkning kan vi skape et sunnere samfunn og en sunnere kommuneøkonomi. Vi vil komme i en situasjon der vi kan styrke fellesarenaer, møteplasser og bruke mindre på omfattende helsehjelp og rehabilitering.

Vi har som kommune brukt betydelige ressurser på å styrke tjenester til barn og unge. Både lokalt og nasjonalt har inkludering i fellesarenaer som barnehage, SFO og fritidsaktiviteter blitt prioritert politisk. Vi har styrket barnevernet og andre tilbud rettet mot barn i risiko betraktelig. Nå må innsats rettes mot å samordne floraen av tilbud og jobbe godt sammen. Skape bærekraftige og effektive tjenester der ingen faller mellom stolene.

Helt sentralt i dette arbeidet står ansatte og de som benytter seg av tilbudene. For at tiltakene i handlingsplanen skal lykkes, må planlegging og gjennomføring gjøres med medvirkning fra de ansatte.

Våre barn er vår fremtid, men også vår nåtid. En trygg oppvekst i dag skaper det trygge fundamentet for morgendagen.

Line Berggreen Jacobsen
Byråd for barnevern og sosiale tjenester

Innhold

Sammendrag.....	4
1. Innledning.....	6
1.1 Strategi for oppvekst	7
1.2 Handlingsplan for barn og unge og deres familier, Se meg, hør oss!	7
2. Lokalt utfordringsbilde	9
2.1 Forebygging og tidlig innsats krever arbeid på tvers av oppvekstfeltet.....	10
2.2 Brukermedvirkning	11
2.3 Behov for felles kunnskapsmiljø for tjenester innen oppvekst.....	11
2.4 Blir det forebyggende arbeidet prioritert?	11
3. Oppvekst i Bergen	12
3.1 Barn og unge i risiko	13
3.2 Tidlig innsats og samordnet tjenestetilbud til barn og unge	14
3.3 Overganger og gråsoner	14
3.4 Medvirkning	15
3.5 Barnerettighetsvurderinger.....	16
4. Tiltak	17
4.1 Oversikt over tiltak - kostnader og ansvar	25
5. Litteraturliste.....	28

Sammendrag

Handlingsplan for tjenester til barn, unge og deres familier «Se meg, hør oss!» skal sammen med Handlingsplan for barnevernet bidra til at kommunen når mål i ny Strategi for oppvekst og intensjon i barnevernsreformen om å gi barn og unge rett hjelp til rett tid. Handlingsplanen «Se meg, hør oss!» svarer ut § 15-1 i barnevernloven om en plan for å «fremme gode oppvekstvilkår gjennom tiltak for å forebygge at barn og unge utsettes for omsorgssvikt eller utvikler atferdsproblemer. Kommunen skal sørge for å samordne sitt tjenestetilbud til barn og familier».

Handlingsplanen er en forebyggende plan som involverer alle grunntjenestene; helse- og omsorgstjenester til barn og unge, barnehage og skole, spesialpedagogiske tjenester (PPT) og ikke minst barnevernet - som deltakere og samarbeidsparter.

Bystyret vedtok at en rullering av temaplanen *Bergens barn – byens fremtid* (2016) skulle gjennomføres i 2022/2023. *Bergens barn – byens fremtid* favnet ikke om barnehage, skole og PPT, og derfor legges det nå frem både en helhetlig strategi for hele oppvekstfeltet, samtidig med handlingsplan for barnevernet og kommunens forebyggende plan.

Barn som vokser opp i Bergen skal ha en barndom preget av trygg og stabil tilknytning til omsorgspersoner, gode voksenmodeller, og velfungerende helsetjenester, barnehager, skoler og nærmiljø til barn og unge. Summen av all forebyggende og helsefremmende innsats bidrar til å forhindre omsorgssvikt og adferdsproblemer. Gjennom tiltak i denne planen skal tidlig innsats og samordnet tjenestetilbud bidra til en bedre barndom. En god oppvekst tufter på et felles ansvar på tvers av ulike sektorer, hvor vi alle må ta felles ansvar og samarbeide for å lykkes.

Utfordringer barn, unge og deres familier kan oppleve er sammensatte. I planen omtales noen områder som kan gi barn og unge høyere risiko for å utvikle fysiske, psykiske, sosiale eller adferdsmessige utfordringer senere i livet. Handlingsplanen omtaler i mindre grad spesifikke diagnoser, enkelttjenester og metoder.

Planen har 23 tiltak som skal styrke det forebyggende og helsefremmende arbeidet rettet mot barn, unge og deres familier. Samarbeid mellom de ulike tjenestene som barn, unge og deres familier møter gjennom oppveksten skal sikre at riktig tjeneste gir riktig hjelp til riktig tid. Planen har tiltak som skal bidra til at tjenestene arbeider sammen for å sikre barn og unge en trygg og god oppvekst i Bergen.

Tiltakene skal bidra til å nå mål i *Strategi for oppvekst* og adresserer utfordringsbildet og nasjonale forventninger til kommunal planlegging. Tiltakene er knyttet til de fire målene i *Strategi for oppvekst*:

- Mål 1: Barn og unge opplever inkludering, trivsel og mestring i oppveksten
- Mål 2: Barn, unge og deres familier får hjelp som nytter - når de trenger det.
- Mål 3: Laget rundt barn, unge og deres familier er styrket.
- Mål 4: Laget rundt barn, unge og deres familier tar utgangspunkt i felles kunnskapsgrunnlag for oppveksten når satsingsområder skal prioriteres.

Flere tiltak i denne handlingsplanen inngår også i handlingsplanen for barnevernet, og planene må derfor sees i sammenheng. Tiltakene i handlingsplanen for tjenester til barn, unge og deres familier, vil være nyttige for alle barn og unge, men helt nødvendig for barn og unge som trenger mer fra kommunens tjenester.

Flere av tiltakene som foreslås i planen krever ytterligere utredning og planlegging for iverksettelse. Planen kan tilpasses utviklingen og bygge på den til enhver tid mest oppdaterte kunnskap om behov for tjenester og tiltak.

1. INNLEDNING

1. INNLEDNING

1.1 Strategi for oppvekst

Bergen kommune har valgt å møte krav, føringer og utfordringer på oppvekstfeltet ved å utarbeide en *Strategi for oppvekst*. Strategien gir overordnede føringer for oppvekstfeltet i Bergen. Strategien favner bredt, slik at framtidige handlingsplaner på oppvekstfeltet kan forankres i den og sikre helhet for kommunen sine innbyggere.

Strategi for oppvekst har som overordnet formål å sikre en samordnet innsats på tvers av kommunens sektorer. Dette svarer ut kommuneplanens samfunnsdel om at barn og unge skal ha en trygg og god oppvekst, får realisert evnene sine fullt ut og har kontroll over livene sine.

Strategi for oppvekst avløser temaplanen *Bergens barn - byens fremtid* (2016) og vil, i tillegg til områdene som inngikk der, omfatte andre viktige tjenester på oppvekstfeltet som blant annet barnehage, skole og fritidsfeltet.(1).

Strategien gjelder de som arbeider for og med barn, unge og deres familier i hele kommunen. Den kan også få betydning for kommunens samarbeid med aktører som mottar kommunale midler for å gi slike tjenester og tilbud.

Strategien konkretiseres gjennom handlingsplaner og annet utviklingsarbeid. Både strategien og handlingsplanene må sees i sammenheng med andre satsinger, tiltak og utviklingsarbeid som er vedtatt i planer på de forskjellige tjenesteområdene for barn, unge og deres familier i Bergen.

En strategi har ikke tiltak, men beskriver satsinger som prioriteres de nærmeste årene for å nå valgt visjon og prioriterte mål. Målene er utarbeidet på bakgrunn av identifisert utfordringsbilde.

- Mål 1: Barn og unge opplever inkludering, trivsel og mestring i oppveksten
- Mål 2: Barn, unge og deres familier får hjelp som nytter – når de trenger det
- Mål 3: Laget rundt barn, unge og deres familier er styrket
- Mål 4: Laget rundt barn, unge og deres familier tar utgangspunkt i felles kunnskapsgrunnlag for oppveksten når satsingsområder skal prioriteres.

Visjonen for Bergen kommune sin oppvekststrategi er: **«Barn og unge i Bergen har en trygg og god oppvekst som ruster dem til et godt liv som voksne»**

1.2 Handlingsplan for barn og unge og deres familier, Se meg, hør oss!

Tiltakene i *Se meg, hør oss! Handlingsplan for tjenester til barn, unge og deres familier og Handlingsplan for barnevern* skal bidra til at kommunen når mål i *Strategi for oppvekst* og intensjonen i barnevernsreformen om å gi barn og unge rett hjelp til rett tid. Handlingsplanen *Se meg, hør oss!* svarer ut § 15-1¹ i barnevernloven om en plan for å «fremme gode oppvekstvilkår gjennom tiltak for å forebygge at barn og unge utsettes for omsorgssvikt eller utvikler atferdsproblemer. Kommunen skal sørge for å samordne sitt tjenestetilbud til barn og familier» (2). Etat for barn og familie får et hovedansvar for å utvikle tjenester og tiltak i tråd med lovkrav. Utviklingen skal skje i samarbeid med Etat for barnehage, Etat for skole og Etat for spesialpedagogiske tjenester. Det vil være flere etater med overlappende ansvar og

---

¹ [Lov om barnevern \(barnevernsloven\) - Kapittel 15. Kommunens og barnevernstjenestens ansvar og oppgaver - Lovdata](#)

1. INNLEDNING

---

målgrupper som det er viktig å inkludere i et videre samarbeid for barn og unge gjennom oppveksten.

I handlingsplan for tjenester til barn, unge og deres familier konkretiseres *Strategi for oppvekst* gjennom tiltak som både treffer det nasjonale og det lokale utfordringsbildet. Handlingsplanen skal gi retning og rammer for hvordan arbeidet skal organiseres og fordeles mellom tjenestene i kommunen, inkludert barnevernet, og hvordan de skal samarbeide.

For å lykkes med dette må barn og unge få den hjelpen de trenger til rett tid fra riktige tjenester. Innsatsen fra tjenestene må være samordnet og tiltakene kunnskapsbaserte. Tiltakene i handlingsplanen støtter opp under kommuneplanens hovedmål om en mangfoldig by hvor barn og unge skal vokse opp i trygge omgivelser. Videre skal tiltakene bidra til å nå nasjonale mål om at alle skal lykkes i opplæring og utdanning i et godt og inkluderende læringsmiljø der de som har behov for det skal få tidlig hjelp og utvikle sitt potensiale (3). Alle som yter tjenester rettet mot barn, unge og deres familier berøres av denne handlingsplanen, og skal bidra til at det er trygt og godt å vokse opp i Bergen. For å klare dette må tjenestene arbeide sammen og samordne tilbudene sine slik at barn, unge og familier som trenger hjelp fra flere tjenester ikke blir kasteballer i det kommunale systemet.

I planen foreslås det tiltak som kan være bra for alle barn, unge og deres familier, men mest for de som trenger ekstra støtte i en periode eller over lengre tid, inkludert barn som har kontakt med barneverntjenesten. Når Bergen kommune skal innfri de kravene som ligger i barnevernsreformen, skal tjenestene utenfor barnevernet ha samme ansvar som i dag for å avdekke og forstå når barn og unge trenger hjelp. Forskjellen etter reformen er at tjenestene utenfor barnevernet i større grad skal ha en tidlig innsats og jobbe forebyggende, og dermed gi den hjelpen barn, unge og deres familier trenger. For at kommunen skal tilby riktig og treffsikker hjelp, må de forskjellige tjenestene kjenne hverandre og arbeide sammen – med barnets behov i sentrum.

Tidlig innsats, med tiltak som er godt tilpasset barn, unge og familiers behov, er først og fremst en investering i innbyggernes velferd, men må også ses på som en investering som kan spare kommunen for mer inngripende og kostbare tiltak senere. Det er et overordnet nasjonalt mål å skape trygge, inkluderende og helsefremmende oppvekstmiljø for alle, og sikre god kvalitet i oppveksttjenestene. For å nå dette målet må tjenestene innenfor oppvekstfeltet samarbeide.

Handlingsplanen er utarbeidet av byrådsavdeling for barnevern og sosiale tjenester i perioden januar til september 2023, med deltagelse fra byrådsavdeling for barnehage, skole og idrett. Det ble avholdt et arbeidsmøte med representanter fra byens forsknings- og kompetansemiljø. Planen baserer seg også på kunnskap fra barn og unge gjennom ulike lokale og nasjonale ekspertrapporter. Barneombudets anbefalinger gjennom innsiktsnotatet "Hvordan styrke laget rundt barn og unge» er sentralt i dette innsiktsarbeidet (4).

2. LOKALT UTFORDRINGSBILDE

2. LOKALT UTFORDRINGSBILDE

Innspill til utfordringsbildet er løftet frem av ansatte i oppveksttjenestene i Bergen gjennom fem arbeidsmøter våren 2023.

I planen foreslås tiltak som skal adressere utfordringsbildet og utfordringer fra nasjonale rapporter. Tiltakene skal føre til at ansatte i oppveksttjenestene kjenner bedre til hverandres tjenester, slik at de kan samarbeide for å sikre barn og unge en trygg og god oppvekst i Bergen.

2.1 Forebygging og tidlig innsats krever arbeid på tvers av oppvekstfeltet.

I arbeidet med planen kom det frem at de ulike avdelingene og etatene ikke har god nok kjennskap til hverandres tjenester, og at det er vanskelig å få oversikt over hvilke forebyggende tiltak vi har i byområdene. Tjenestene opplever uklare ansvarsforhold, samt manglende ressurser og arenaer for samarbeid.

De ulike tjenestene forteller om manglende kunnskap om, og ulik forståelse av, hva tidlig innsats og forebyggende arbeid er. Ansatte savner mer helhetlig inngang til ulike problemstillinger, og etterlyser mer felles kompetanse og samarbeid. Det er stor generell kompetanse på barn og unge i de ulike tjenestene, men noen ansatte er utrygge på egen kompetanse til å avdekke og forstå behov hos barn, unge og familier som viser tegn på mistrivsel, lav livskvalitet eller redusert fysisk og psykisk helse. For mange ansatte er det også utydelig hvem en skal henvise videre til eller kontakte ved ulike bekymringer.

Manglende struktur på samarbeid og organisering, og gjennomføring av gode møter mellom tjenestene er utfordrende. Tjenestene etterlyser tydelige samhandlingsstrukturer og forløp, både på system og individnivå. Dette bør videreutvikles gjennom tydelig ledelse og forpliktende mandat for de ulike samarbeidsarenaene.

Ansatte i tjenestene opplever at kommunen ikke har tilstrekkelig med fleksible og tilgjengelige forebyggende tiltak. Det er et sprik mellom ressurser og behov, og det er mangel på universelle gruppetiltak. Skolefravær og skolefravall har svært sammensatte årsaker. Risikofaktorer kan være knyttet til forhold i skolen, men også være knyttet til både eleven selv, familie og sosiale relasjoner (32). For at kommunen skal sette inn gode tiltak mot fravær og fravall i skolen, er det behov for kjennskap til risikofaktorene som er virksomme og samarbeide på tvers av tjenester (5).

Ansatte i Barne- og familiehjelpen møter familier med barn som strever på ulike arenaer. Det kan være samspillutfordringer i hjemmet, utfordringer i barnehage, skole eller på fritiden. Organiserte aktiviteter kan være vanskelige å få til, da foreldrene gjerne ikke har mulighet for å følge opp eller økonomi til å la barna delta. Foreldrene kan også ha ulike utfordringer med helse, økonomi og manglende nettverk. Utfordringene viser seg særlig blant familier med minoritetsbakgrunn, der foreldre i tillegg kan ha språklige utfordringer og være dårlig integrert.

2. LOKALT UTFORDRINGSBILDE

Ansatte erfarer at mange barn og foreldre som ikke har rett på vedtakspliktig hjelp² likevel har stort hjelpebehov. Barne – og familiehjelpen og Ung Arena gir hjelp til mange i denne gruppen, men har ikke alltid tilstrekkelig kompetanse eller passende hjelpetilbud når behovene blir store og omfattende. Derfor er det viktig å styrke tverrfaglig kompetanse og tilbud slik at utsatte barn og foreldre får differensiert og kompetent hjelp når de trenger det.

2.2 Brukermedvirkning

Barns rettigheter er et viktig og omfattende rettsområde, blant annet beskrevet i FNs barnekonvensjon (6). Medvirkning kan defineres som at barn og unge skal få mulighet til å ytre seg og bli oppfordret til å uttrykke egne ønsker, idéer og følelser. De skal erfare at de blir lyttet til, og at voksne tar tankene og meningene deres på alvor. Ansatte er bekymret over at arbeidspress kan bidra til at tjenestene ikke tar seg nok tid til å sikre medvirkning og brukerinvolvering i tjenesteutvikling. Det er behov for informasjonskanaler hvor en kan nå barn, unge og deres familier, og barn og unge må involveres i dette arbeidet. Det etterlyses digitale tilbakemeldingsverktøy i tjenestene da dette vil være en effektiv måte å høre barn, unge og deres familier på.

2.3 Behov for felles kunnskapsmiljø for tjenester innen oppvekst

Oppveksttjenestene i Bergen kommune skal tilby kunnskapsbaserte tilbud i tråd med nasjonale føringer. Et tettere og mer forpliktende samarbeid mellom kunnskaps- og kompetansesentrene, forsknings- og utdanningsinstitusjonene (FoU-miljøet) og praksisfeltet, vil bidra til at kommunen kan tydeliggjøre behov for forskning på ulike praksisfelt, og få hjelp til opplæring, iverksetting og evaluering av kunnskapsbaserte tiltak. Planen foreslår å vurdere behovet for felles kommunalt kunnskapsmiljø for tjenestene innen oppvekst. Kunnskapsmiljøet skal kunne bidra til samarbeid mellom de regionale kunnskapsentrene, FoU-miljøet og tjenestene i Bergen. Dette vil igjen kunne bidra til at tjenestetilbudet til barn, unge og deres familier er oppdatert, evaluert og kunnskapsbasert.

2.4 Blir det forebyggende arbeidet prioritert?

Det er en generell bekymring i oppveksttjenestene for at det helsefremmende og forebyggende arbeidet ikke blir prioritert, da det ikke viser umiddelbare resultater og vanskelig lar seg måle i kroner og ører. Tjenestene bruker mye tid på enkeltindivider som har det vanskelig. Helsefremmende og universelt forebyggende arbeid kan også ta mye tid, men ha effekt for flere. Det er også et ønske at tjenestene skal bli mer utadrettet slik at ulike individ- og gruppetilbud blir tilbudt der barn og unge er; i barnehagen, på fritidsfeltet og på skolen.

---

² Etter helse – og omsorgstjenesteloven eller barnevernloven.

3. OPPVEKST I BERGEN

En av de viktigste oppgavene i samfunnet er å skape gode rammer for oppvekst og utvikling til barn og unge. En god oppvekst kan beskrives som en tilværelse preget av trygg og stabil tilknytning til omsorgspersoner, gode voksne rollemønstre og velfungerende helsetjenester, barnehager, skoler og nærmiljø til barn og unge. En god oppvekst er et felles ansvar som går på tvers av ulike sektorer, hvor kommunale tjenester må samarbeide for å lykkes. For at barn og unge skal oppleve mestring og bygge ressurser er det viktig å utvikle deres selvfølelse og egenverd, og spesielt følelsen av å kunne mestre hverdagslivets utfordringer og problemer (7).

3.1 Barn og unge i risiko

De viktigste og mest oppdaterte risikofaktorene for barn og unge er alvorlige krenkelser eller overgrep, skadelige omsorgsformer, rusmiddelbruk, alvorlige former for psykiske lidelser, utviklingsvansker som ikke blir forstått og det å vokse opp med levekårsutfordringer. Emosjonelt utilgjengelige omsorgspersoner kan være like skadelig for barn og unge som andre former for vold og omsorgssvikt.

Det psykososiale miljøet i barnehager og skoler er viktig for alle barn, men spesielt viktig for barn og unge i risiko. For dem kan et dårlig psykososialt miljø være direkte skadelig. Barnehager, skoler og helsestasjoner skal avdekke behov hos barn og unge og sikre riktige tiltak fra riktige tjenester til rett tid. Tiltakene skal være til hjelp både for den enkelte og systemene rundt.

Barn og unge som over tid lever i familier med dårlig økonomi kan ha økt risiko for å oppleve utenforskap, og har ofte utfordringer på flere områder i livet samtidig. De opplever i større grad å streve gjennom utdanning, har lavere deltakelse i fritidsaktiviteter, flere helseutfordringer og opplever mer ensomhet og mindre optimisme for fremtiden. Det kan også påvirke framtidige livssjanser og utsikter til egen utdanning, inntekt og helse (8–12).

Noen ganger er barn og unge pårørende for foreldre, søsken eller andre nære som er syke eller strever med utfordringer. Helsepersonell har plikt til å ivareta barn og unge når de som pårørende har behov for informasjon og oppfølging. Ansatte i barnehage og skole møter daglig barn som er pårørende og trenger derfor nødvendig informasjon og kunnskap for å ivareta barna og ungdommenes behov. Sammen skal tjenestene gjennom økt kunnskap bidra til tidlig innsats og riktig hjelp til riktig tid (13,14)

Nesten 9 av 10 barn bor sammen med begge foreldrene sine de to første årene, men andelen barn som bor med begge foreldrene synker gjennom oppveksten og er på cirka 62 prosent blant 17-åringene. Barn og unge som opplever konfliktfylte skilsmisser har en økt risiko for emosjonelle og adferdsmessige utfordringer, redusert trivsel, problemer i skolen, og helseutfordringer. I noen familier involverer samlivsbrudd rus, psykiske lidelser, overgrep og vold. I tillegg opplever mange barn og unge vedvarende og eskalerende konflikt mellom foreldrene etter bruddet. (9,15–17).

Barn og unge som viser problematferd utgjør en risikogruppe for utvikling av rusmiddelmisbruk. Samtidig vet vi at et godt læringsmiljø beskytter effektivt mot problemutvikling hos barn og unge. I det rusforebyggende arbeidet i skolen vil en av de viktigste strategiene være å arbeide for et godt læringsmiljø for alle elevene (18–20). Barn og

unge med fysisk eller psykisk sykdom eller funksjonshemming har større risiko enn andre for å oppleve redusert livskvalitet, utenforskap og frafall fra skolen.

Barndommen er en sårbar periode, og det er ikke uten grunn at det er et ordtak som sier at en god oppvekst varer livet ut. Om lag 1 av 20 barn og unge vokser opp under forhold preget av vold, og gjennom livet blir vold og overgrep oftere utøvd mot barn og unge enn andre grupper (21–24). Omsorgssvikt, vold og mishandling er på sitt mest alvorlige og omfattende i spe- og småbarnsalderen, og de yngste barna er mest utsatt. Vold og omsorgssvikt tidlig i livet får alvorligere utviklings- og helsemessige konsekvenser sammenlignet med barn som utsettes for dette senere i oppveksten (9-11).

Det overordnede målet med opptrappingsplan for psykisk helse (25), er at flere, inkludert barn og unge, skal oppleve god psykisk helse og livskvalitet. Opptrappingsplanen fremhever at det er et viktig mål at barn og unges selvrapporterte psykiske helseplager er redusert med 25 prosent innen 2030. De neste årene er helsefremmende og forebyggende innsats på tvers av oppvekstfeltet sentrale. Spesielt skal lavterskeltjenester som ikke krever henvisning eller diagnose prioriteres. Ny nasjonal veileder, *Sammen for barn og unges psykiske helse*³, gir kommunene anbefalinger om hvordan et helhetlig og samordnet psykisk helsearbeid for barn og unge, fra helsefremmende og forebyggende arbeid til oppfølging og behandling, kan oppnås. Den skal føre til bedre samarbeid om barn - og unges psykiske helse på tvers av sektorer og nivå. Denne veilederen må også sees i sammenheng med veileder til samarbeid om tjenester til barn, unge og deres familier (26).

3.2 Tidlig innsats og samordnet tjenestetilbud til barn og unge

Når kommunen skal tilby riktige tjenester på riktig nivå til utsatte barn og unge, må den tidlige innsatsen involvere forskjellige faginstanser og miljøer. Med tidlig innsats menes arbeid med å oppdage og forstå utfordringer, sårbarheter og risikoforhold, for så å sette i gang tiltak så tidlig som mulig for å forebygge negativ utvikling. Tidlig innsats er sentralt i arbeidet med å hindre utenforskap og at barn og unge blir utsatt for ulike belastninger i livet (3,4,14,27–29).

Ansvar for tidlig innsats ligger både til helsesystemet, sosialforvaltningen og i utdanningssystemet (3). God kvalitet på barnehagetilbudet og godt samarbeid med foreldre, helsestasjon, pedagogisk-psykologisk tjeneste og barneverntjeneste, kan spille en stor rolle i det forebyggende arbeidet rettet mot barn, unge og deres familier. Å styrke dette samarbeidet på tvers av tjenester til beste for de yngste barna og deres familier er viktig for å sikre riktig innsats av riktig tjeneste til riktig tid. Dette vil sikre et mer helhetlig tilbud til utsatte barn og unge.

3.3 Overganger og gråsoner

Overganger mellom barnehage og skole og mellom ulike skoleløp kan være krevende. Gode overganger er avgjørende for at barn med særlige behov skal få positive opplevelser og oppfølging (2). Samarbeid og kunnskapsoverføring mellom de ulike tjenestene er nødvendig for at barn og unge skal ha godt læringsutbytte og en trygg hverdag. Det kan også være behov for fysisk tilrettelegging, som må planlegges i god tid før overgangene.

---

³ Forventet ferdigbehandlet i helsedirektoratet 1. september 2023

En samarbeidsmodell vil i stor grad kunne sikre gode overganger og forhindre at barn og unge ikke fanges opp. (9,6,19,20,30).

Foreldresamarbeid, både mellom foreldre og mellom foreldre og tjenesteapparatet, går ofte fint når barn og unge opplever å få god hjelp når de trenger det. Når barn, unge og deres foreldre strever på flere områder, kan samarbeidet være utfordrende. Et godt samarbeid mellom kommunen og familien er alltid viktig, men særlig viktig i møte med de som har det vanskelig.

Dersom det er mistanke om omsorgssvikt, vold eller mishandling, kan et foreldresamarbeid bli krevende. En skal alltid kontakte barnevernet hvis en tror barn kan ha skade av omsorgsforholdene i hjemmet. En kan ikke overse mistanken fordi en er redd for en konflikt med foreldre. I slike tilfeller er det en plikt til å ivareta barnet/ungdommen selv om det kan gå utover foreldrene.

Overganger mellom ulike livsfaser (for eksempel fra ungdom til ung voksen) og arenaer (for eksempel fra videregående skole til dagtilbud) er særlig kritiske faser. Tidlig planlegging og samkoordinert innsats, uten brudd i oppfølgingen, er avgjørende for å sikre smidige overganger.

Ungt utenforskap er en av de store utfordringene i samfunnet. Konsekvensene av at barn og unge faller utenfor og glipper i overgangene kan være enorme. Årsakene til at barn og unge faller utenfor er sammensatte, men for mange starter problemene tidlig.

Det er to hovedgrep for å hindre utenforskap; tidlig innsats og tverrfaglig samarbeid. Det handler om å se barn og unge med særskilte behov og gi tidlig hjelp og støtte til de som trenger det. Jo tidligere vi gir hjelp og støtte, jo større er sjansen for å lykkes. Tjenestene må derfor se, identifisere og forstå barn og unge som sliter så tidlig som mulig, og ingen tjenester kan slippe taket før en annen tjeneste har tatt over ansvaret og oppfølgingen (20,28,31).

3.4 Medvirkning

Barn og unge i Bergen skal erfare at de får innflytelse i de prosessene de er involvert i. Medvirkning kan defineres som at barn og unge skal få mulighet til å ytre seg og bli oppfordret til å uttrykke egne ønsker, idéer og følelser. De skal erfare at de blir lyttet til, og at voksne tar tankene og meningene deres på alvor. Medbestemmelse er en del av medvirkning og Bergen kommune skal fange opp mangfoldet av barn og unges stemmer, blant annet gjennom barnetråkkregistreringer⁴ og aktiv bruk av Ungdata (6,32–34). Medvirkning skal dokumenteres.

I NOU 2019/23 Ny opplæringslov, vises det til barnekonvensjonen artikkel 12 om barn og unges rett til å bli hørt og gi uttrykk for sine synspunkter. Retten til å gi uttrykk for sitt syn kalles gjerne for rett til medbestemmelse. Det er lagt til grunn at retten til å bli hørt omfatter både det å få uttale seg, det å bli lyttet til og at det man sier blir tatt hensyn til. Videre er retten, etter artikkel 12 i barnekonvensjonen, ofte omtalt som en rett til å delta eller medvirke. På dette grunnlaget kan en si at medvirkning og medbestemmelse henger tett sammen. Selv om en har rett til å si hva en mener er det ikke alltid en får bestemme, men en kan alltid

---

⁴ <https://www.barnetrakk.no/>

medvirke i prosessene (15).

Å øke barn og unges medvirkning vil bidra til at kvaliteten på hjelpen til det enkelte barnet eller ungdommen blir bedre, og ikke minst at man i større grad vil lykkes med å inkludere barn og unges stemme. Samtidig som det skjer mye på den juridiske siden nasjonalt for å sikre at barnekonvensjonen og menneskerettighetene blir bedre ivaretatt, er det de faktiske holdningene og ferdighetene blant ansatte i helsetjenestene og oppveksttjenestene i møtet med barn, unge og deres foreldre, som avgjør om vi lykkes med barn og unges medvirkning.

Før endelige beslutninger som angår barn og unge blir tatt, skal en gjennomføre en barnerettighetsvurdering for å sikre at både positive og negative konsekvenser av tiltak blir diskutert med barnet eller ungdommen.

3.5 Barnerettighetsvurderinger

De fleste beslutninger har betydning for barn og unge, enten direkte eller indirekte. Kommunen har plikt til å vurdere barnets beste i saker som handler om dem, jf. Grunnloven § 104 og Barnekonvensjonen artikkel 3. Gjennom å gjøre en barnerettighetsvurdering⁵ får barn og unge mulighet til å påvirke på individ-, tjeneste- og systemnivå (33).

Både voksne, barn og unge trenger informasjon og opplæring om barnekonvensjonen og barnerettighetsvurderinger, slik at barn og unges synspunkter blir hentet inn. Det er et sprang fra å forstå *barns behov* til å ivareta disse basert på en anerkjennelse av *barns rettigheter*. Det er derfor viktig å styrke kunnskap om barnekonvensjonen som et aktivt instrument for å virkeliggjøre barns menneskerettigheter.

Huskeliste for en vellykket barnerettighetsvurdering⁶

1. Gjør en vurdering tidlig slik at det er mulig å justere tiltaket før det er for sent.
2. Bruk FNs barnekonvensjon som rettesnor og gå systematisk igjennom alle rettigheter for å sikre at en har tenkt gjennom både direkte og indirekte konsekvenser.
3. Dersom det ikke finnes kunnskap fra barn og unge, snakk med barn og unge tidlig nok slik at det de spiller inn blir med i vurderingen.
4. Husk at konsekvensene for barn ofte vil være andre enn for voksne og at ulike grupper av barn og unge påvirkes på ulike måter.

---

⁶ <https://www.barneombudet.no/vart-arbeid/barnerettighetsvurdering>

4. TILTAK

Planen presenterer tiltak som skal støtte opp om mål og visjon i *Strategi for oppvekst* og som svarer på nasjonale og lokale utfordringsbilder, samt nasjonale forventninger til kommunal planlegging. Hvordan arbeidet skal organiseres blir utformet i samarbeid mellom byrådsavdelingene og etatene ved å kartlegge behov, etablere strukturer og teste ut og korrigere tiltakene kontinuerlig. Alle tiltak oppveksttjenestene tilbyr barn, unge og deres familier i Bergen må forankres og kvalitetssikres gjennom kunnskapsbaser som ungsinn.no og Bufdir sitt nettbibliotek (35,36)

Tiltakene er knyttet til de fire målene i *Strategi for oppvekst*, og alle tiltak har forklarende tekst. Flere av tiltakene som foreslås i planen krever ytterligere utredning og vil ta tid å gjennomføre. Planen kan tilpasses utviklingen og bygge på den til enhver tids mest oppdaterte kunnskap om behov for tjenester og tiltak.

Flere tiltak krever økte budsjettammer, omdisponeringer eller nye prioriteringer innenfor budsjettammene. Andre tiltak er mer omfattende og vil kreve organisatoriske grep for å kunne iverksettes.

De ansatte er den viktigste ressursen kommunen har for å gi gode tjenester til våre innbyggere. For at tiltakene skal lykkes, er det en forutsetning at planlegging og gjennomføring gjøres med medvirkning fra de ansatte, og at en gir god informasjon og opplæring der det er behov for det.

Til slutt i planen er der en oversikt over planens økonomiske konsekvenser, med angivelse av hvilken byrådsavdeling som er ansvarlig for å gjennomføre tiltakene. Den byrådsavdelingen som står først (når det er to nevnt) er hovedansvarlig for at prosesser blir igangsatt.

Mål 1: Barn og unge opplever inkludering, trivsel og mestring i oppveksten

Tiltak 1. Det skal gjennomføres barns beste- vurdering i alle saker der barn og unge er berørt.

I alle saker som gjelder barn og unge skal det gjennomføres barns beste-vurdering⁷ og denne vektas opp mot andre momenter i saken. Synspunktene til barnet skal gis behørig vekt i samsvar med barnets alder og modenhet

Tiltak 2. Utrede behov for tilstedeværelse av ulik tverrfaglig kompetanse i skolene.

For å styrke laget rundt barnet skal det utredes konkrete tiltak for å sikre at skolens ansatte kan få bedre tilgang til tverrfaglig samarbeid med fagfolk fra de andre grunntjenestene.

Tiltak 3. Ta i bruk kartleggingsverktøy som styrker oppdagelse av ressurser og belastninger i familien.

Det skal innføres metoder og verktøy innen tema som psykisk helse, vold i nære relasjoner og rus. Dette skal styrke tjenestenes arbeid i møte med gravide, småbarnsforeldre og deres barn, slik at ansatte trygt kan ta opp vanskelige tema, avdekke begynnende problem og tilby riktig hjelp. Tiltakene skal evalueres etter to år. Valg av verktøy må utredes. Eksempel på verktøy er Tidlig inn⁸.

Tiltak 4. Videreføre utvidet tidlig innsats for gravide og foreldre i risiko.

Mor i Norge⁹-studien, som Bergen kommune deltar i, og som vurderer effekten av Sammen på vei¹⁰-oppfølgingsprogrammet, skal videreføres. Kvinner med sammensatte utfordringer som skal bli mor for første gang får hjemmebesøk av en familiesykepleier (jordmor eller helsesykepleier) fra tidlig i graviditeten og frem til barnet fyller to år. Resultater fra studien og erfaringer fra kommunene som deltar vil ligge til grunn for om programmet vil bli anbefalt.

Tiltak 5. Sikre miljøarbeidere/miljøveiledere i skoler og barnehager.

For å kunne gjennomføre dette tiltaket må en kartlegge og konkretisere behovet for miljøarbeid og forebyggende i arbeid i barnehager og skoler og beskrive formål med ressursen. På et overordnet nivå må det vurderes hvordan dette kan organiseres for å sikre nødvendig kompetanse og ressurser. Eksempel på slik innsats er Utekontaktens miljøterapeutiske arbeid på noen skoler.

---

⁷ [Hvordan vurdere barnets beste på systemnivå – steg for steg – Barneombudet](#)

⁸ www.forebygging.no/tidliginn

⁹ [Mor i Norge-studien \(MiNS\) - Mor i Norge-studien MiNS \(oslomet.no\)](#)

¹⁰ [Forside - Sammen på vei \(sammenpavei.no\)](#)

Tiltak 6. Ta i bruk digitale verktøy som barn, unge og foreldre kan bruke til å rapportere egenopplevelse av tilbudene de mottar.

Alle oppveksttjenestene skal ta i bruk digitale tilbakemeldingsverktøy for å sikre kunnskap om hvordan barn og unge og deres familier opplever samarbeid, og ulike typer hjelp og oppfølging fra tjenestene. Dette skal bidra til evaluering og justering av tiltak, og gi kunnskapsgrunnlag for videre tjenesteutvikling.

Dette er et allerede påstartet arbeid i Byrådsavdeling for barnevern og sosiale tjenester.

Tiltak 7. Videreutvikle informasjonsarbeid til barn, unge og deres familier.

Kommunens informasjonsarbeid rettet mot barn, unge og deres familier skal videreutvikles. Innbyggere må ha tilgang på hvilke tilbud som finnes i kommunen og oversikt over hvem som gjør hva, og hvordan. Barn og unge og deres familier må involveres i utviklingen, både for gi kunnskap om informasjonsbehov og hvordan informasjon best mulig kan bli gitt (informasjonskanaler).

Tiltak 8. Elever skal få opplæring i holdninger og bruk av sosiale medier.

Alle ungdomskoler i Bergen kommune skal ha tilgang til kommunens folkehelseprosjekt Ung på sosiale medier.¹¹ Prosjektet er et undervisningsopplegg for 8. trinn og VG1 som skal bidra til økt bevisstgjøring og refleksjon rundt livet på sosiale medier. Dette kan tilbys som en del av annen undervisning og kan knyttes til samtlige fag. Også i barneskoler bør en arbeide med holdninger knyttet til digitale medier.

---

¹¹ <https://www.ungpasome.no/>

Mål 2: Barn, unge og deres familier får hjelp som nytter - når de trenger det.

Tiltak 9. Videreutvikle og koordinere kommunens innsats for barn som pårørende.

I Bergen skal innsatsen overfor barn og unge som pårørende være forankret og koordinert, og det skal være barneansvarlige i de ulike tjenestene som skal bidra til å sikre kompetanse om barn som pårørende i tjenestene. Identifisering og oppfølging av barn og unge som pårørende vil i stor grad skje i voksentjenestene og er et felles ansvar for flere byrådsavdelinger, etater og tjenester.

Tiltak 10. Øke kapasitet ved tverrfaglige samhandlingsteam for drøfting av individuelle saker i byområdene.

Ansatte i tjenester under Etat for barn og familie kan bringe inn komplekse saker med behov for veiledning til samhandlingsteamet for individuelle saker i byområdene. Dette foreslås utvidet, slik at også ansatte i barnehage, skole og Pedagogisk Psykologisk tjeneste (PPT) kan benytte seg av dette tilbudet. Samhandlingsteamet består av klinikere fra kommunen, og på noen av møtene deltar spesialisthelsetjenesten (Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk, BUP).

Tiltak 11. Evaluere og videreutvikle kommunens tilbud for barn og unge innen helse og barnevern.

Evaluering skal innbefatte lavterskeltilbud innen psykisk helse inkl. rusproblematikk, helse- og omsorgstiltak for barn og unge med psykiske lidelser og barnevernstiltak. Dette vil danne grunnlag for videre utvikling av tilbudet til barn, unge og deres familier.

Tiltak 12. Utvikle kunnskapsbaserte forebyggende tilbud til barn og unge for å øke mestring i møte med belastninger og utfordringer i livet.

Tilbudene skal utvikle robusthet hos barn og unge, og øke mestring i møte med belastninger og utfordringer i livet. Tilbudene kan gis på universelle arenaer, men også som tilbud gjennom grupper og individuell oppfølging etter behov. Barne- og familietjenestene skal bidra til dette arbeidet i barnehage og skole, samt støtte frivillige tiltak. Eksempel på dette er Livet på timeplanen.

Mål 3: Laget rundt barn, unge og deres familier er styrket.

Tiltak 13. Innføre en samarbeidsmodell i oppveksttjenestene som gir barn, unge og deres familier oversikt over tjenestene, inkludert roller og hvem som gjør hva.

En samarbeidsmodell skal styrke samarbeid og gode samhandlingsforløp rundt barn og unge som trenger ekstra oppfølging. Samarbeidsmodellen skal bidra til kunnskap om tilgjengelige tjenester og hvem som gjør hva - både for ansatte og brukere. Modellen skal bidra til tidligere innsats, mer sømløse tjenester, samordning og koordinering og legge til rette for medvirkning. Samarbeidsmodellen skal tydeliggjøre ansvarsforhold mellom tjenestene.

BTI, bedre tverrfaglig innsats, er anbefalt som samhandlingsmodell, og må ev. tilpasses bruk i Bergen kommune. Det kan også være aktuelt å undersøke modeller som [Joint Action \(jointactionanalytics.no\)](https://www.action.no)

Eksempel på informasjon om tjenestene og ansvarsforhold finnes i [Oslo kommune sitt arbeid med «standarder»](#)

Samarbeidet og samhandlingsforløpene skal kartlegges og avtales mellom aktuelle parter i fellesskap. Samtidig skal de danne et godt grunnlag for videre utvikling sammen,

Frivillig sektor, ideelle organisasjoner og brukerorganisasjoner er viktige aktører for barn, unge og deres familier i nærmiljøet, og bør også inviteres med inn i dette arbeidet for å få til et mer systematisk og forpliktende samarbeid.

Tiltak 14. Videreutvikle tjenester til barn og unge med habilitering- og rehabiliteringsbehov.

Ergo- og fysioterapitjenesten bidrar med viktig kompetanse i det helsefremmende og forebyggende arbeidet som inkluderer habilitering av barn med fysisk og psykisk funksjonsnedsettelse. Når tjenesten kartlegger barn og unges habilitering- og rehabiliteringsbehov bør dette i større grad foretas i et tverrfaglig perspektiv. Tjenestene vil i større grad kunne arbeide slik at barna får mer hjelp på ett sted. En modell for videreutvikling av tjenesten kan være vurderingsteamene som er etablert i kommunens hjemmetjeneste.

Tiltak 15. Gjennomføre felles kompetanseutvikling i tjenestene for å styrke laget rundt barn og unge.

Felles opplæringsaktiviteter lokalt i byområdene skal bidra til felles kompetanseheving og at tjenestene blir bedre kjent med hverandre. Behovet for kompetanse må kartlegges og gjennomføres i samarbeid mellom etatene og samarbeidsforumene i byområdene. Ansvar for å organisere opplæringsaktivitetene legges til etatene i oppveksttjenestene.

Tiltak 16. Ansatte i oppveksttjenestene skal styrke sin kompetanse på barns rettigheter.

Barns rettigheter, deltagelse og medvirkning skal inkluderes i alle beslutninger som omhandler barn. For eksempel vil dette ivaretas gjennom folkehelseprosjektet *Sammen for de minste* (2021-2024¹²). Denne opplæringspakken vil være klar høsten 2024. For skole kan dette være en del av kompetanseheving i byområdene og tiltaket kan sees i sammenheng med tiltak 15.

Tiltak 17. Ulike innsatsteam og tiltaksavdelinger i oppveksttjenestene skal kartlegges og vurderes for å optimalisere kompetanse, ressurser og tilgang for barn, unge og deres familier.

Kartlegge og vurdere ulike innsatsteam og tiltaksavdelinger i oppveksttjenestene for å sikre samordning og koordinert innsats. For eksempel kan innsats mot mobbing også være nært knyttet til hjelp fra Barne- og familiehjelpen. Hjelp fra Ung Arena kan være nyttig å knytte opp til nye tilbud for å redusere skolefravær. Det foreslås å kartlegge hvordan disse kan organiseres, samhandle og videreutvikles for å tilby en bredere kompetanse for barn, unge og foresatte.

Tiltak 18. Styrke samarbeidet mellom aktive aktører i tjeneste – og nærmiljøutvikling i de ulike bydelene.

I bydeler med områdesatsing¹³ eller andre satsinger skal oppveksttjenestene samarbeide med disse for sammen å bidra til mer velferd og utjevne levekårsforskjeller i Bergen. Dette samarbeidet skal forankres på ledernivå i alle oppveksttjenester.

---

¹² [Bergen kommune - Sammen for de minste](#)

¹³ Områdesatsing er et av flere virkemidler i arbeidet med å bidra til mer velferd og utjevne levekårsforskjeller i Bergen. Bergen kommune har fra 1. januar 2023 områdesatsing i levekårssonene Solheim nord/sør, Slettebakken, Loddefjord og Olsvik

Mål 4: Laget rundt barn, unge og deres familier tar utgangspunkt i felles kunnskapsgrunnlag for oppveksten når satsingsområder skal prioriteres.

Tiltak 19. Utrede felles kommunalt kunnskapssenter for oppveksttjenestene.

Det skal utredes hvorvidt et felles kunnskapssenter for oppveksttjenestene vil bidra til å bedre ivareta samarbeid, felles kunnskapsgrunnlag, tjenesteutvikling samt samarbeid med kompetansesentrene og forsknings- og utdanningsmiljøene.

Tiltak 20. Involvere og samarbeide med regionale kunnskaps- og kompetansesentre i utvikling, opplæring og implementering av tiltak i oppveksttjenestene.

Kompetansesentrene tilbyr tettere samarbeid knyttet til oppveksten. De kan blant annet bidra med måling av nåsituasjonen og evaluering etter at nye tiltak iverksettes. De kan også bidra med opplæring i ulike tema/ tiltak og praksisnær forskning som kommunen trenger.

Tiltak 21. Kommunen oppretter en offentlig PhD i oppveksttjenestene.

Dette skal bidra til utvikling av tjenestene i oppvekst.

Tiltak 22. Det skal arrangeres en årlig konferanse for ansatte i oppveksttjenestene.

Oppvekstkonferansen skal bidra til å styrke felles kunnskapsgrunnlag i samarbeid og tjenesteutvikling. Konferansen planlegges i samarbeid mellom kommunen, kompetansesentrene og forskningsmiljøene i byen. Her skal blant annet ny kunnskap som bør formidles til tjenestene presenteres. Se også tiltak 21

Tiltak 23. Styrke samarbeid med utdanningsinstitusjonene for å sikre praksisnær kvalitet i utdanningene og for å sikre rekruttering.

Det skal arbeides systematisk med å styrke rekruttering til tjenestene i oppvekst. Kommunen vektlegger kvalitet i kunnskapsbaserte tjenester. For å legge til rette for dette ønsker kommunen et godt samarbeid rundt master- og hovedoppgaver, ved å ha høyskole – og universitetsstudenter i praksis. På denne måten får også forskningsmiljøet større innsikt i hva som er de kommunale behovene for forskning, fagutøvelse og samarbeid rundt tiltak.

4.1 Oversikt over tiltak - kostnader og ansvar ¹⁴

Tiltak	Forslag til tiltak	Ansvarlig byrådsavd.	Kostnader mill. kr	Engangskostnad eller varig	Handlings- og økonomiplan
Mål 1: Barn og unge opplever inkludering, trivsel og mestring i oppveksten					
1	Det skal gjennomføres barn-beste vurdering i alle saker der barn og unge er berørt.	BBS/ BBSI			Kan finansieres innenfor vedtatt budsjettramme
2	Utrede behov for tilstedeværelse av ulike tverrfaglig kompetanse i skolene.	BBSI			En utredning kan gjøres innenfor budsjettrammene, men implementering er utenfor budsjettramme, må vurderes i forbindelse med rullering av handlings- og økonomiplan (HØP) eller søkes eksternt finansiert.
3	Ta i bruk kartleggingsverktøy som styrker oppdagelse av ressurser og belastninger i familien.	BBS	500 000 til opplæring og implementering av tiltaket. Årlig	Over 4 år (nytt byområde hvert år).	Utenfor budsjettramme, må vurderes i forbindelse med rullering av HØP eller søkes eksternt finansiert.
4	Videreføre utvidet tidlig innsats for gravide og foreldre i risiko.	BBS		Varig	Prosjektmidler; Sammen på vei, frem til 2027. Deretter utenfor ramme. Kr 9 millioner fra 2028
5	Sikre miljøarbeidere/ miljøveiledere i skoler og barnehager.	BBS/BBSI	Tidligere estimert til 35 mill. av BBSI for 5-10 trinn i skolen (hvis disse skal ansettes i skolen) Ev. innføring i 1-5 trinn i skolen og barnehager må estimeres.	Varig	Utenfor budsjettramme, må vurderes i forbindelse med rullering av HØP eller søkes eksternt finansiert.
6	Ta i bruk digitale verktøy som barn, unge og foreldre kan bruke til å rapportere egenopplevelse av tilbudene de mottar.	BBS			Kan finansieres innenfor vedtatt budsjettramme

¹⁴ Når det står nevnt to byrådsavdelinger er den første ansvarlig for initiativet og økonomien, den andre byrådsavdelingen er medansvarlig.

BBSI = Byrådsavdeling for barnehage, skole og idrett

BHO = Byrådsavdeling for helse og omsorg

BBS= Byrådsavdeling for barnevern og sosiale tjenester

HØP = Handlings- og økonomiplan

TILTAK

Tiltak	Forslag til tiltak	Ansvarlig byrådsavd.	Kostnader mill. kr	Engangskostnad eller varig	Handlings- og økonomiplan
7	Videreutvikle digitalt informasjonsarbeid til barn og unge.	BBS			Kan finansieres innenfor vedtatt budsjetttramme.
8	Elever skal få opplæring i holdninger og bruk av sosiale medier.	BBSI			Kan finansieres innenfor vedtatt budsjetttramme
Mål 2: Barn, unge og deres familier får hjelp som nytter - når de trenger det.					
9	Videreutvikle og koordinere kommunens innsats for barn som pårørende.	BBS	1 mill.	varig	Utenfor budsjetttramme, må vurderes i forbindelse med rullering av HØP eller søkes eksternt finansiert.
10	Øke kapasitet ved tverrfaglige samhandlingsteam for drøfting av individuelle saker i byområdene.	BBS			Kan finansieres innenfor vedtatt budsjetttramme
11	Evaluere og videreutvikle kommunens tilbud for barn og unge innen helse og barnevern	BBS	5 mill.	varig	Utenfor budsjetttramme, må vurderes i forbindelse med rullering av HØP eller søkes eksternt finansiert.
12	Utvikle kunnskapsbaserte forebyggende tilbud til barn og unge for å øke mestring i møte med belastninger og utfordringer i livet	BBS	1 mill	varig	Utenfor budsjetttramme, må vurderes i forbindelse med rullering av HØP eller søkes eksternt finansiert.
Mål 3: Laget rundt barn, unge og deres familier er styrket					
13	Innføre samarbeidsmodeller i oppveksttjenestene som gir barn, unge og deres familier oversikt over tjenestene, inkludert roller og hvem gjør hva	BBS	1 mill.	Over fem år; opplæring og implementering.	Utenfor budsjetttramme, må vurderes i forbindelse med rullering av HØP eller søkes eksternt finansiert.
14	Videreutvikle tjenester til barn og unge med habilitering- og rehabiliteringsbehov	BBS			Kan finansieres innenfor vedtatt budsjetttramme
15	Gjennomføre felles kompetanseutvikling i tjenestene for å styrke laget rundt barn og unge.	BBS	0,5 mill	varig	Utenfor budsjetttramme, må vurderes i forbindelse med rullering av HØP eller søkes eksternt finansiert.
		BBSI	0,5 mill	varig	
16	Ansatte i oppveksttjenestene skal styrke sin kompetanse på barns rettigheter.	BBS/BBSI			Kan finansieres innenfor vedtatt budsjetttramme

TILTAK

Tiltak	Forslag til tiltak	Ansvarlig byrådsavd.	Kostnader mill. kr	Engangskostnad eller varig	Handlings- og økonomiplan
17	Ulike innsatsteam og tiltaksavdelinger i oppveksttjenestene skal kartlegges og vurderes for å optimalisere kompetanse, ressurser og tilgang for barn, unge og deres familier	BBS/ BBSI			Kan finansieres innenfor vedtatt budsjetttramme
18	Styrke samarbeidet mellom aktive aktører i tjeneste – og nærmiljøutvikling i de ulike bydelene.	BBS/BBSI			Kan finansieres innenfor vedtatt budsjetttramme
Mål 4: Laget rundt barn, unge og deres familier tar utgangspunkt i felles kunnskapsgrunnlag for oppveksten når satsingsområder skal prioriteres.					
19	Utrede felles kommunalt kunnskapssenter for oppveksttjenestene.	BBS/ BBSI	500 000		Utenfor budsjetttramme, må vurderes i forbindelse med rullering av HØP eller søkes eksternt finansiert.
20	Involvere og samarbeide med regionale kunnskaps- og kompetansesentre i utvikling, opplæring og implementering av tiltak i oppveksttjenestene.	BBS/BBSI			Kan finansieres innenfor vedtatt budsjetttramme
21	Kommunen oppretter en offentlig PhD i oppveksttjenestene.	BBS/BBSI	1 mill.		Utenfor budsjetttramme, må vurderes i forbindelse med rullering av HØP eller søkes eksternt finansiert.
22	Det skal arrangeres en årlig konferanse for ansatte i oppveksttjenestene.	BBS	0,3 mill.	varig	Utenfor budsjetttramme, må vurderes i forbindelse med rullering av HØP eller søkes eksternt finansiert.
		BBSI	0,3 mill.	varig	
23	Styrke samarbeid med utdanningsinstitusjonene for å sikre praksisnær kvalitet i utdanningene og for å sikre rekruttering.	BBS/BBSI			Kan finansieres innenfor vedtatt budsjetttramme
	SUM		46,6 mill.		

5. Litteraturliste

1. Bergen kommune. Bergens barn - byens fremtid [Internett]. Bergen kommune; 2016. Tilgjengelig på: <https://www.bergen.kommune.no/politikere-utvalg/api/fil/bksak/2016464436-6382215/Bergens-barn-byens-fremtid-Plan-for-helsestasjons-og-skolehelsetjenesten-psykisk-helsearbeid-barn-og-unge-og-barnevernet-i-Bergen-2016-2026>
2. Bufdir. Barnevernsreformen - en oppvekstreform. 2023. Barnvernreformen. Tilgjengelig på: <https://www.bufdir.no/fagstotte/barnevern-oppvekst/barnevernsreformen/hva-er-barnevernsreformen/>
3. Meld. St. 6. Tett på–tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO. Kunnskapsdepartement [Internett]. 2020 2019; Tilgjengelig på: <https://www.regjeringen.no/contentassets/3dacd48f7c94401ebefc91549a5d08cd/no/pdfs/stm201920200006000dddpdfs.pdf>
4. Hvordan styrke laget rundt barn og unge? Barneombudet [Internett]. Tilgjengelig på: <https://www.barneombudet.no/aktuelt/hvordan-styrke-laget-rundt-barn-og-unge#:~:text=Barneombudet%20anbefaler%20at%20myndighetene%20vurderer%20f%C3%B8lgende%20virkemidler%3A%20Regulere,tilstrekkelige%20ressurser%20Ha%20et%20oppdatert%20og%20tilgjengelig%20kunnskapsgrunnlag>
5. Skarpaas LS. Helsebiblioteket.no. 2023. Forhold knyttet til både elev, familie og skole ble identifisert som risikofaktorer for skolefravær og frafall i skolen. Tilgjengelig på: <https://www.helsebiblioteket.no/innhold/arbeidsinkludering/artikler/forhold-knyttet-til-bade-elev-familie-og-skole-ble-identifisert-som-risikofaktorer-for-skolefravaer-og-fracfall-i-skolen>
6. Klipperberg E, Kohler-Olsen J, Pedersen E. Barnekonvensjonen i praksis: fra barnets behov til barnets rettigheter. Fagbokforlaget; 2019.
7. Helsedirektoratet. Folkehelse i et livsløpsperspektiv - Helsedirektoratets innspill til ny folkehelsemelding [Internett]. 2022. Tilgjengelig på: <file:///C:/Users/fp445/Downloads/Folkehelse%20gjennom%20livsl%C3%B8pet%20-%20barn%20og%20unge.pdf>
8. AK Imes, Ø. Kvello. Slik kan kommunen hjelpe barn, unge og deres familier på best mulig måte [Internett]. 2022. Tilgjengelig på: <https://psykologisk.no/2022/11/slik-kan-kommunen-hjelpe-barn-unge-og-familier-pa-best-mulig-mate/>
9. Bergen kommune. Folkehelseoversikt - Levekår og helse i Bergen [Internett]. 2019. Tilgjengelig på: file:///C:/Users/go776/Downloads/Bergen%20kommune_Folkehelseoversikt%202019_lowres.pdf
10. Meld. St. 15. Folkehelsemeldinga – Nasjonal strategi for utjamning av sosiale helseforskjellar [Internett]. 2022. Tilgjengelig på: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-15-20222023/id2969572/?ch=1>
11. Dahl E, Bergsli H, van der Wel K. Sosial ulikhet i helse: En norsk kunnskapsoversikt [Internett]. Høgskolen i Oslo og Akershus; 2014. Tilgjengelig på: <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/20.500.12199/738/Sosial%20ulikhet%20i%20helse%20En%20norsk%20kunnskapsoversikt.%20Hovedrapport.pdf?sequence=6&isAllowed=y>

LITTERATURLISTE

---

12. Hyggen C, Brattbakk I, Borgeraas E. Muligheter og hindringer for barn i lavinntektsfamilier. En kunnskapsoppsummering. 2018; Tilgjengelig på: <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/20.500.12199/5129/Nettutgave-NOVA-Rapport-11-2018-Muligheter-og-hindringer-.pdf?sequence=1>
13. Madsen OJ. Generasjon prestasjon: Hva er det som feiler oss? Universitetsforlaget; 2018.
14. Dalgard OS, Mathiesen KS, Nord E, Ose SO, Rognerud MA, Aarø LE. Bedre føre var.. Psykisk helse: Helsefremmende og forebyggende tiltak og anbefalinger. Nas Folk [Internett]. 2011; Tilgjengelig på: <https://www.fhi.no/globalassets/dokumenterfiler/rapporter/2011/rapport-20111-bedre-fore-var---psykisk-helse-helsefremmende-og-forebyggende-tiltak-og-anbefalinger-pdf.pdf>
15. Nilsen W, Skipstein A, Gustavson KB. Foreldrekonflikt, samlivsbrudd og meklingskonsekvenser for barn og unge. Rapp Nas Folk. 2012;
16. Johansen TB, Nøkleby H, Langøien LJ, Borge TC. Samværs-og bostedsordninger etter samlivsbrudd: betydninger for barn og unge: en systematisk oversikt. 2022; Tilgjengelig på: <https://www.fhi.no/globalassets/dokumenterfiler/rapporter/2022/samvars-og-bostedsordninger-etter-samlivsbrudd-betydninger-for-barn-og-unge-rapport-2022.pdf>
17. Statistikk om barn og samlivsbrudd [Internett]. Bufdir; Tilgjengelig på: <https://www.bufdir.no/statistikk-og-analyse/statistikk-om-familievernet/barn-og-samlivsbrudd>
18. Legeforeningen. Rusmiddelforebygging i skolen. I. Tilgjengelig på: <https://www.legeforeningen.no/contentassets/7a5542fad2a247b5a2c3b5e9a91320c3/hoeringsvedlegg-rusmiddelforebygging-skolen-3.pdf>
19. Forskningsrådet. Ut av blindsonene. Strategi for et samlet kunnskapsløft for utsatte barn og unge [Internett]. 2020. Tilgjengelig på: <https://www.regjeringen.no/contentassets/684c7b0479b84e74bd37a91009769b6f/bu21strategi-ut-av-blindsonene.pdf>
20. Kommunenes sentralforbund (KS). KS. 2019. Sammen mot utenforskap. Tilgjengelig på: <https://www.ks.no/kommunespeilet/samfunn-og-demokrati/sammen-mot-utenforskap/>
21. Politiet. Alvorlig vold mot små barn [Internett]. 2019. Tilgjengelig på: <https://www.politiet.no/globalassets/04-aktuelt-tall-og-fakta/vold-mot-barn/alvorlig-vold-mot-barn.pdf>
22. Vold og seksuelle overgrep [Internett]. folkehelseinstituttet; 2020. Tilgjengelig på: <https://www.fhi.no/he/folkehelse/rapporten/skader/vold/?term=>
23. Granone F, Reikerås E, Sæbø J, Solheim K, Kaltvedt E, Ree M, mfl. Tidlig innsats, tidlig i livet. 2022; Tilgjengelig på: <https://www.ks.no/contentassets/5a8d1df4b703445d8f7df9a7ec4c9f05/Fou-Tidlig-innsats-tidlig-i-livet.pdf>
24. Sanner M. Klokhet om vold og overgrep: Kunnskap direkte fra 500 barn med erfaring fra vold og overgrep. Universitetsforlaget; 2020.
25. Meld.St. 23 (2022-2023). Opptrappingsplan for psykisk helse (2023-2033) [Internett]. regjeringen.no; 2023. Tilgjengelig på: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-23-20222023/id2983623/?ch=1>

LITTERATURLISTE

---

26. Helsedirektoratet. Samarbeid om tjenester til barn, unge og deres familier [Internett]. 2022. Tilgjengelig på: <https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/samarbeid-om-tjenester-til-barn-unge-og-deres-familier#referere>
27. Skogen JC, Smith ORF, Aarø LE, Sigveland J, Øverland SN. Barn og unges psykiske helse: Forebyggende og helsefremmende folkehelseiltak. En kunnskapsoversikt. Folkehelseinstituttet [Internett]. 2018; Tilgjengelig på: https://www.fhi.no/globalassets/dokumenterfiler/rapporter/2018/barn_og_unge_psykiske_helse_forebyggende.pdf
28. PwC Agder. Følgeevaluering. Bedre tverrfaglig innsats [Internett]. 2022. Tilgjengelig på: <https://www.forebygging.no/globalassets/filer-2022/bti-rapport-siste-versjon.pdf>
29. Helse Bergen. Framtidas psykiske helsevern for barn og unge [Internett]. 2023. Tilgjengelig på: <https://helse-bergen.no/seksjon/styret/Documents/2023-06-19/Styresak%2053-23%20Vedlegg%20Framtidas%20psykiske%20helsevern%20for%20barn%20og%20unge.pdf>
30. Hansen ILS, Jensen RS, Fløtten T. Trøbbel i grenseflatene. Samordnet innsats for barn og unge. Fafo [Internett]. 2020; Tilgjengelig på: <https://www.fafo.no/images/pub/2020/20737.pdf>
31. Visma. bedre tverrfaglig innsats, BTI [Internett]. Tilgjengelig på: <https://www.visma.no/samhandling/bti-bedre-tverrfaglig-innsats/>
32. Bakken A. Ungdata 2021. Nasjonale resultater (NOVA-rapport 8/21). Hentet Fra [file:///C:/Users/go776/Downloads/NOVA-rapport-8-21%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/go776/Downloads/NOVA-rapport-8-21%20(2).pdf)
33. Barneombudet. Barnerettighetsvurderinger og medvirkning [Internett]. Tilgjengelig på: <https://www.barneombudet.no/uploads/documents/Publikasjoner/Fagrappporter/Barnerettighetsvurderinger-og-medvirkning.pdf>
34. Regjeringen. Regjeringen.no. 2019. Barn og unges medvirkning. Tilgjengelig på: <https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/kommunestruktur/Verktoy/lokaldemokrateveilederen/kommunen-og-innbyggerne/barn-og-unges-medvirkning/id2615552/>
35. Norges arktiske universitet. Ungsinn [Internett]. Tilgjengelig på: <https://ungsinn.no/>
36. Bufdir. Nettbiblioteket [Internett]. Tilgjengelig på: <https://www2.bufdir.no/Bibliotek/>

